

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ НА СУЧАСНОМУ
ЕПАПІ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
НА МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРИСВЯЧЕНОЇ 95-РІЧЧЮ ОНЕУ**

**СЕКЦІЯ
«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СТАТИСТИНОЇ
МЕТОДОЛОГІЇ І ПРАКТИКИ»**

ОДЕСА 2016

УДК 311.213.3:330.34
ББК 65.051

Сучасні проблеми статистичної методології і практики. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми розвитку національної економіки на сучасному етапі», Одеса 18-19 травня 2016 р. Одеса, ОНЕУ. – 2016. – 49 с.

Автори:

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Вітковська К.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І.Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О.Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю.О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Піскун А.В. – к.е.н., викладач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Семенова К.Д. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К.І. – к.е.н., викладач кафедри статистики Одеського національного економічного університету.

У тезах доповідей наводяться результати дослідження науковців кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів в Україні і окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Підгорний А.З. Перспективи демографічного розвитку України.....	4
Вітковська К.В. Вибірковий метод в аналізі диференціації доходів населення.....	10
Милашко О.Г. Сектор державного управління в системі національних рахунків	13
Ольвінська Ю.О. Методологічні аспекти вивчення рівня людського розвитку в Україні.....	16
Погорєлова Т.В. Місцеві бюджети України та статистичні методи їх оцінки	20
Піскун А.В. Статистичне оцінювання заощаджень сектору державного управління в Україні.....	26
Самотоєнкова О.В. Сучасний стан енергозабезпечення економіки України.....	31
Семенова К.Д. Використання регресійних моделей для оцінювання ризиків	36
Тарасова К.І. Оптимізація статистичного методу експрес-оцінки ризиків.....	39
Готліб І.Г. Статистичний аналіз сучасного стану безробіття в Україні....	43

ВИБІРКОВИЙ МЕТОД В АНАЛІЗІ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

Ринкові економічні перетворення, що відбуваються у кожній державі на початку трансформації її економічної системи, призводять до зростання диференціації доходів населення. Недосконале законодавство, тіньова приватизація державного майна ведуть до збагачення великої кількості людей та зубожіння решти населення. Керівництво країни повинно проводити розумну та виважену політику регулювання доходів населення, вдало використовуючи наявні в нього інструменти. Щоб проаналізувати можливості вимірювання доходів, необхідно дослідити насамперед ситуацію, що наявна в країні, та виявити шляхи її покращення.

Доходи населення є одним із найважливіших показників добробуту суспільства, рівня соціального і економічного розвитку держави. Дослідженням проблеми диференціації доходів домогосподарств займаються такі вчені, як В.Тохтарова, М.Соколик, А.Гвелесіані, Е.Лібанова [1-4], та ін.

Статистичну інформаційну базу дослідження доходів населення формують три складові: система національних рахунків; річний баланс грошових доходів і витрат населення; вибіркові обстеження умов життя домогосподарств.

Слід відмітити, що баланс грошових доходів і витрат є важливим джерелом інформації про розміри та структуру доходів населення, купівельну спроможність їх доходів, щоправда, об'єктивність і повнота таких даних значно знижується в умовах приховування доходів від оподаткування. Тому ключовим джерелом інформації для моніторингу життєвого рівня населення та бідності є дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств. Але, на наш погляд, розрахунок існуючих основних показників диференціації доходів населення на основі даних лише цього спостереження не дає реального уявлення про рівень життя населення нашої країни.

Вибіркове обстеження умов життя домогосподарств було запроваджено на постійній основі у 1999 році та базується на таких міжнародних стандартах:

- застосування принципу територіального, ймовірного відбору при формуванні мережі домогосподарств, яким пропонується взяти участь у обстеженні;
- добровільна згода домогосподарств на участь в обстеженні;
- періодична зміна (ротация) респондентів (домогосподарств);
- розповсюдження даних вибіркового обстеження на генеральну сукупність, якою є все населення України.

В Україні протягом 2015 року у вибіркового обстеженні брали участь 9097 домогосподарств та у результаті було отримано первинну інформацію, на основі якої здійснено розподіл населення за рівнем середньодушових доходів.

Для статистичного вивчення диференціації доходів населення нами були розраховані такі групи показників: 1) характеристики центру розподілу і порядкові статистики; 2) характеристики варіації; 3) характеристики диференціації і концентрації: коефіцієнт децильної диференціації, коефіцієнт Джині.

Проведені розрахунки показали, що у 2015 році в Україні в середньому дохід на одну особу становив 2175 грн. 29 коп. у місяць. Розмір модальних середньодушових доходів свідчить про те, що в нашій країні найбільш поширені верстви населення, які мають доходи в середньому за місяць 1683 грн. на кожну особу. Медіанні доходи становили 2005 грн. 66 коп., тобто в 2015 році половина населення мала середньодушові доходи в місяць менше ніж 2055 грн. 66 коп., а інша половина – більше. Оскільки, розміри медіанного та модального середньодушових доходів нижчі ніж середній по країні рівень, то це свідчить про те, що переважна частина населення має доходи нижче їх середнього значення.

Наступним етапом аналізу став розрахунок показників варіації, який показав, що в Україні у 2015 році розмір доходу окремих осіб у місяць відхиляється від свого середнього значення в середньому на 837 грн. 54 коп. або на 38,5 %. Так як розрахований коефіцієнт варіації більше ніж 33%, то сукупність населення країни є кількісно неоднорідною, та розрахований середній розмір середньодушових доходів населення не є типовою величиною.

У процесі вивчення диференціації населення за рівнем доходів використовується такий показник, як коефіцієнт децильної диференціації, який у 2015 році дорівнював 2,3. Це означає, що найменший розмір середньодушових доходів 10% найбільш забезпечених осіб у 2,3 рази перевищує найбільший розмір середньодушових доходів найменш забезпечених осіб.

Одним з основних показників диференціації населення за рівнем доходів є коефіцієнт Джині, який відображає характер розподілу всієї суми доходів населення між окремими групами. Проведений нами розрахунок коефіцієнту Джині показав, що у 2015 році він становив 0,204, тоді як у 2010 році його значення було 0,27, тобто в останні роки відбувається тенденція до його зменшення, що свідчить про скорочення розшарованості у доходах населення.

Проте, за експертними оцінками, соціальна нерівність в Україні є однією з найбільших в світі. Так, директор соціальних програм Центру Разумкова Людмила Шангіна зазначає, що коефіцієнт Джині для України коливається від 0,3 до 0,6. Різниця в доходах 10% найбагатших і 10% найбідніших українців з врахуванням тіньових доходів досягає 40 разів [5, с.11].

Ще одним підтвердженням того, що індекс Джині сьогодні не дає уявного представлення про диференціацію доходів населення, так як штучно зменшує його нерівність є порівняння даного показника в Україні та інших країнах ЄС.

Диференціація доходів серед населення України, в порівнянні з населенням країн Європейського союзу, є не досить суттєвою, що не відповідає існуючій ситуації.

Отже, поведений аналіз свідчить про зниження рівня диференціації доходів населення України. Однак, слід зазначити, що ці показники, мають ряд недоліків та є досить суб'єктивними, відносними та заниженими. Така ситуація

пояснюється особливостями проведення вибіркового обстеження. По-перше, принцип добровільної згоди домогосподарств на участь в обстеженні означає, що домогосподарства, які отримують неофіційні доходи, а також надбагаті люди скоріш за все не братимуть участь в обстеженнях. По – друге, при здійсненні розрахунків чисельності населення, яке підлягає обстеженню, з чисельності постійного населення виключається інституційне населення. Це впливає на якість статистичної інформації щодо доходів та призводить до суттєвого заниження показника нерівності доходів.

Таким чином, використання вибіркового методу є виправданим в країнах, де спостерігається стабільна економічна ситуація, а коли в нашій країні спостерігається значний розрив в рівнях доходів, то необхідно спиратися на генеральну сукупність. Однак останній перепис населення в Україні проводився у 2001 році, тож зараз ми маємо дуже уявне представлення про генеральну сукупність. Наступний перепис населення заплановано на 2020 рік, тож якщо його буде проведено, то результати ми отримаємо не раніше 2022 року. Отож, до цього періоду ми будемо жити в умовах демографічної невизначеності. Тому першочерговим завданням сьогодні повинно стати удосконалення методик добору інформації, необхідної для оцінки соціальної нерівності населення, використанням даних податкового обліку для аналізу найбагатших верств населення, посилення міжнародного обміну інформацією щодо приховування доходів та статків та удосконалення методик оцінювання нерівності.

Література

1. Тохтарова В.С. Доходы населения: уровень, структура и дифференциация // Демографія та соціальна економіка. – 2011. - №2(16). – С.166-175.
2. Соколик М.П. Нерівність домашніх господарств за доходами, її вплив на економічний розвиток України // Вісник університету банківської справи НБУ. – 2011. - №3(12). – С.74-79.
3. Гвелесіані А. Вплив соціально – економічного розвитку на диференціацію доходів населення України / А. Гвелесіані, І. Литвин // Економіка України. – 2010. - №1. – С. 82-89.
4. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред.. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім.. М.В.Птухи НАН України, 2012. – 404 с.
5. В Україні майнове розшарування виходить за межі соціальної справедливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.razumkov.org.ua/>
6. Вітковська К. В. Моніторинг диференціації рівня доходів населення на регіональному рівні // А.З. Підгорний, К.В. Вітковська. - Формування ринкових відносин в Україні. – 2013.- №9/1(148). – С. 62-65.
7. Ольвінська Ю.О. Соціальна статистика: навчальний посібник / Ю.О.Ольвінська, О.В.Самотоєнкова. – Одеса, 2009. – 102 с.
8. Милашко О.Г. Оцінка диференціації витрат населення – одного з індикаторів життєвого рівня / О.Г.Милашко // Вісник соц.-ек. досліджень: збірник наукових праць. Вип.19 / гол. ред. М.І.Зверяков, ОДЕУ. – Одеса, 2005. – С.182-187.